

Анотація

Ульянова Г. О. Контрольні повноваження організацій колективного управління. — Стаття.

Стаття присвячена дослідженню контрольних повноважень організацій колективного управління. Відповідно до чинного законодавства організації колективного управління уповноважені на здійснення управління авторськими та суміжними правами як правовласників, з якими укладено договори, так і без укладання відповідних договорів. У зв'язку з цим виникає ситуація, коли до користувачів об'єктів авторського права звертаються декілька організацій з вимогою виплати винагороди, передбаченої законодавством. Існуючі проблеми у сфері діяльності організацій колективного управління обумовлюють актуальність дослідження правового регулювання реалізації організаціями їх функцій.

Ключові слова: організації колективного управління, управління авторськими та суміжними правами; договір на управління правами; практика розгляду справ за участю організацій колективного управління; контрольні повноваження організацій колективного управління.

Summary

Ulianova G. O. Control Rights of Collective Administration Organizations. — Article.

The article deals with the issues of legal regulation of collective management organizations on copyright and interfacing rights. The authority of the collective management organizations regarding the legal control over the use of copyright objects and interfacing rights was analyzed on the basis of the affective legislation, draft laws and judicial practice.

Keywords: collective management organizations, copyright, interfacing rights, collective management, legal control over the use of copyright objects.

УДК 347.725.035(477)

К. В. Денисенко

ПРАВО НА ДИВІДЕНДИ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА»

Як зазначено в Принципах корпоративного управління, затверджених рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11 грудня 2003 р. № 571, у товаристві повинна бути розроблена прозора дивідендна політика, спрямована на оптимізацію доходів акціонерів та розвиток товариства. Дивідендна політика товариства повинна сприяти реалізації права акціонера на отримання дивідендів. Разом з тим дивідендна політика товариства повинна передбачати випадки, коли виплата дивідендів не дозволяється, зокрема, у разі неповної оплати акцій, або якщо виплата дивідендів може призвести до неплатоспроможності товариства. Дивідендна політика товариства має також враховувати потреби та доцільність у спрямуванні частини прибутку (дивідендів) на розвиток товариства. Виплата дивідендів за акціями має здійснюватися тільки у грошовій формі.

Право на отримання дивідендів є одним з ключових корпоративних прав акціонерів, спрямованих на отримання матеріальних вигод. Разом з тим у зв'язку з неналежним правовим регулюванням, невизначеністю на законодавчому рівні умов нарахування виплата дивідендів на практиці призводить до

© К. В. Денисенко, 2009

суттєвих порушень, коли навіть у прибуткових акціонерних товариствах дивіденди не сплачуються роками.

Закон України «Про господарські товариства» [1] лише визначає право учасників товариства брати участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди). Право на отримання частки прибутку (дивідендів) пропорційно частці кожного з учасників мають особи, які є учасниками товариства на початок строку виплати дивідендів. Відповідно до ст. 37 Закону умови про строк та порядок виплати частки прибутку (дивідендів) один раз на рік за підсумками календарного року мають бути обов'язково визначені в статуті акціонерного товариства. Затвердження порядку розподілу прибутку, строку та порядку виплати частки прибутку (дивідендів) віднесено до виключної компетенції загальних зборів акціонерного товариства. На жаль, цим регулювання питань нарахування та виплати дивідендів для акціонерних товариств в законі «Про господарські товариства» вичерпано.

Право на отримання дивідендів та віднесення питання щодо їх нарахування та сплати до компетенції загальних зборів акціонерного товариства передбачено й в Цивільному кодексі України (ст. ст. 116, 159) [2].

Важливе значення також має черговість виплати дивідендів залежно від виду акцій, яка встановлена в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV [3], а також Положенні про порядок отримання інвесторами доходів від володіння корпоративними правами в акціонерних товариствах, затверджені рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 386 від 25 грудня 2001 р. [4].

Таким чином, більшість питань, які стосувались порядку нарахування та виплати дивідендів, мала вирішуватись саме в уставі акціонерних товариств.

З прийняттям Закону України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. [5] багато проблемних питань, пов'язаних зі створенням та діяльністю акціонерних товариств, отримали більш повне регулювання. У зв'язку з чим актуального значення набуває дослідження положень Закону «Про акціонерні товариства» щодо виплати дивідендів.

Дивідендам в Законі присвячено розділ 6, який включає лише дві статті: 30 та 31. Враховуючи, що питання розподілу прибутку товариства, а також затвердження розміру річних дивідендів віднесено до виключної компетенції загальних зборів акціонерного товариства, окремі положення закріплено також в ст. 33 Закону «Про акціонерні товариства». Слід зазначити, що відповідно до ст. 32 Закону «Про акціонерні товариства» питання про розподіл прибутків акціонерного товариства обов'язково вноситься до порядку денного річних загальних зборів. Вимоги щодо періодичності розгляду питання про визначення розміру дивідендів в законі не передбачено, хоча вважається, що було б доцільно розглядати його при визначенні питання розподілу прибутків товариства.

Що стосується безпосередньо дивідендів, слід виділити таке:

по-перше, закріплено визначення дивіденду, як частини чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу;

по-друге, встановлено імперативну норму щодо виплати дивідендів виключно грошовими коштами;

по-третє, визначено порядок складання переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, та їх повідомлення про строк їх виплати. Так, відповідно до ст. 30 закону для кожної виплати дивідендів наглядова рада акціонерного товариства встановлює дату складання переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядок та строк їх виплати. Дата складання переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, не може передувати даті прийняття рішення про виплату дивідендів. Товариство повідомляє осіб, які мають право на отримання дивідендів, про дату, розмір, порядок та строк їх виплати. Протягом 10 днів після прийняття рішення про виплату дивідендів публічне товариство повідомляє про дату, розмір, порядок та строк виплати дивідендів фондову біржу (біржі), у біржовому реєстрі якої (яких) перебуває таке товариство;

по-четверте, встановлено черговість виплати дивідендів залежно від акцій. Так, в першу чергу дивіденди виплачуються власникам привілейованих акцій. Враховуючи, що відповідно до статті 20 закону статутом товариства може передбачатися розміщення кількох класів привілейованих акцій, що надають їх власникам різні права, товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями певного класу до виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями, власники яких мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів. Розмір дивідендів за привілейованими акціями всіх класів визначається у статуті акціонерного товариства. Тільки після повної сплати дивідендів власникам всіх класів привілейованих акцій може проводитись виплата дивідендів власникам простих акцій.

Також у Законі «Про акціонерні товариства» визначено випадки, в яких не проводиться нарахування дивідендів та в яких не проводиться виплата дивідендів.

Так, акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у разі, якщо:

1) звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;

2) власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю.

Акціонерне товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у разі, якщо:

1) товариство має зобов'язання про викуп акцій відповідно до ст. 68 цього Закону;

2) поточні дивіденди за привілейованими акціями не виплачено повністю.

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями у разі, якщо:

1) звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;

2) власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, власники яких мають переваги щодо черговості отримання виплат у разі ліквідації.

Товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями певного класу до виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями, власники яких мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів.

Право на отримання дивідендів є одним з майнових прав власників акцій, яке може відчужуватись на підставі договору чи в силу приписів закону. Враховуючи порядок нарахування та виплати дивідендів, на практиці виникають спірні питання щодо моменту припинення права на їх отримання у разі відчуження акцій.

Як приклад може бути наведено розгляд позову громадянина П. до закритого акціонерного товариства про стягнення з відповідача дивідендів за 2006 рік. Рішенням господарського суду Луганської області у задоволенні позову відмовлено. Постановою Луганського апеляційного господарського суду за тією ж справою вищезазначене судове рішення залишено без змін, касаційна скарга громадянина П. залишена без задоволення. Відповідні рішення були прийняті у зв'язку з такими обставинами: 24 вересня 2007 р. відбулися загальні збори закритого акціонерного товариства, на яких було розглянуте питання про розподіл прибутку та виплату дивідендів за підсумками 2006 року та прийнято рішення виплатити дивіденди за 2006 рік. Відповідно до виписки, наданої реєстратором з реєстру власників іменних цінних паперів про операції по особовому рахунку громадянина П., який зазначений у сертифікаті з 24 вересня 2007 р., не обліковується жодного цінного паперу. Перехід права власності на пакет акцій закритого акціонерного товариства, що належали позивачу до ТОВ, відбувся на підставі договору купівлі-продажу від 16 липня 2007 р., що і стало підставою для внесення змін до реєстру власників іменних цінних паперів закритого акціонерного товариства [6].

Таким чином, на момент проведення загальних зборів позивач вже здійснив відчуження належних йому акцій і відповідно права на отримання дивідендів перейшли до їх нового власника.

Відповідно до Закону «Про акціонерні товариства» у разі відчуження акціонером належних йому акцій після дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, але раніше дати виплати дивідендів, право на отримання дивідендів залишається в особи, зазначеної у такому переліку.

Таким чином, в Законі України «Про акціонерні товариства» передбачені як положення, які закріплено й в інших нормативних актах, так й нові норми щодо виплати дивідендів. Як і в чинному законодавстві, переваги на отримання дивідендів закріплено за власниками привілейованих акцій, тоді як власникам простих акцій слід розраховувати лише на ту частину прибутку, яка залишається після сплати дивідендів по всіх класах привілейованих акцій.

Література

1. Про господарські товариства : Закон України від 19 верес. 1991 р. № 1576-ХІІ. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Цивільний кодекс України. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3480-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 31. — Ст. 268.
4. Положення про порядок отримання інвесторами доходів від володіння корпоративними правами в акціонерних товариствах : рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 386 від 25 груд. 2001 р. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 верес. 2008 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 50–51. — Ст. 384.
6. Постанова Вищого господарського суду України. — Режим доступу : http://www.arbitr.gov.ua/docs/28_2406699.html.

Анотація

Денисенко К. В. Право на дивіденди за Законом України «Про акціонерні товариства». — Стаття.

У статті розкриваються актуальні питання реалізації права на отримання дивідендів. Проведено порівняльний аналіз положень про виплату дивідендів в Законі України «Про господарські товариства», Цивільному кодексі України та Законі України «Про акціонерні товариства». Досліджено регулювання порядку парахування та сплати дивідендів за Законом «Про акціонерні товариства», права на дивіденди власників простих та привілейованих акцій.

Ключові слова: дивіденди, порядок виплати дивідендів, загальні збори акціонерного товариства, виключна компетенція загальних зборів акціонерного товариства, власники привілейованих акцій, власники простих акцій.

Summary

Denysenko K. V. Right for Dividends under the Law of Ukraine “On Joint-Venture”. — Article.

The article deals with the some aspects of the realization of the right to dividends. Comparative analysis of the legal regulation of the right to dividends under the legislation in effect and the law of Ukraine “On joint-stock companies” was conducted. The order of payment of dividends on common and preference shares is examined.

Keywords: dividend, right to dividend, common share, preference share, the order of dividends payment.

УДК 347.728.2

В. В. Заборовський

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ КОНВЕРТАЦІЇ АКЦІЇ

На даний час як в українській, так і в російській науковій літературі питання про правову природу конвертації цінних паперів, і зокрема, про конвертацію акцій є мало дослідженим.

Дана проблема є актуальною і була предметом досліджень багатьох сучасних науковців. Серед вчених, які досліджували окремі аспекти даної проблеми, доцільно виокремити праці Д. Мельникова, А. Михайлової, Д. Борзих, О. Жукова, О. Клінової. Але слід погодитися з твердженнями тих вчених, які вказують на те, що і «наявні трактування конвертації досить неоднозначні та суперечливі» [1, 241].